

What's in a name?

Wandelend langs de lokalen en werkruimtes van locatie Socrates valt op, dat deze behalve een nummer ook een naam hebben. In de lokalen zien we reproducties, die in hun vormgeving uniform zijn, maar verschillende afbeeldingen laten zien. Wat heeft dit te betekenen?

Al vroeg in de plannen rond de nieuwe school voor het Stedelijk Gymnasium Leiden werd duidelijk, dat ook deze school een gymnasiale uitstraling moest krijgen: niet alleen in de kwaliteit van onderwijs, de vakken en alles wat na school mogelijk is, maar ook in aankleding en uitstraling. Zo hebben de verschillende werkplekken op school namen gekregen die geworteld zijn in onze omgeving of schoolcultuur en die verband houden met het klassieke erfgoed. Op de fora zijn hieraan illustraties gekoppeld, die een beeld geven bij de namen en die uitnodigen tot het vertellen van verhalen of het laten zien van beeldmateriaal.

Bij het betreden van de school komen we langs het *scriptorium*, de plek van de claviger en de administratie. *Claviger* betekent in het Latijn sleuteldrager en op gymnasia werd de conciërge traditioneel zo genoemd. *Scriptorium* betekent: plek waar men schrijft. In de middeleeuwse kloosters waren dit de ruimtes waar de monniken

de oude handschriften overschreven. Zonder hen waren de antieke teksten ons niet overgeleverd.

De personeelskamer heeft de naam οἶκος gekregen, het Griekse woord voor huis, de plek om te ontspannen in de pauze of een tussenuur. Het muzieklokaal heet *musica* en de practicumlokalen voor biologie, scheikunde en natuurkunde *laboratoria*. Het vaklokaal voor beeldende vorming is het *atelier*.

De trap leidt naar de eerste verdieping met de leerpleinen, die wij *fora* noemen. Het forum was voor de Romeinen het marktplein waar alles gebeurde, van zien en gezien worden. Ieder leerjaar heeft een eigen forum.

Er kan gestudeerd worden in de stilteruimtes. Deze 4 ruimtes heten naar de rimpelloosheid van de zee in het Grieks γαλήνη. Deze kalmte en rimpelloosheid van de zee is ook de term geworden voor de gemoedsrust en opgeruimdheid van geest. De kamers van de coördinatoren, decanen en de docentenwerkplekken zijn genoemd naar de eerst letters van het Griekse alfabet alfa tot en met dzeta.

Op *forum primum*, het eerste forum, zien de leerlingen de wortels dicht bij huis. Leiden ligt aan de *Rhenus* (12), de Rijn, decennia lang de noordgrens van het Romeinse rijk. *Matilo* (11) is de naam van het militaire fort dat hier gelegerd was en nu de naam van de wijk gelegen tussen de Vliet en de A4. De Peutingerkaart, die terug gaat op een wereldkaart uit de tijd van keizer Augustus (27 v.C. - 14 n.C.) vermeldt dit fort al. In de volksmond heeft Leiden de naam *Lugdunum* (13) gekregen en een van de voetbalclubs uit Leiden heet ook zo. De Peutingerkaart laat zien, dat het latere Katwijk zo heette. Het vormde het laatste fort aan de Rijn voor je bij zee kwam.

С С Н а К М

fl. Elenus.

Pretoriū. d.

Lugduno.

ii.

P
fl. patabus.

B
Osifim.

Gesogiaco quod m
Bononia: xxiii.

Het tweede forum, *secundum*, draagt namen uit de Griekse wereld die kunstenaars uit later eeuwen geïnspireerd hebben. *Arkadia* (21) is het gebergte op de Peloponessos bezongen door de dichters. De *Olympos* (22) is de berg waar oppergod Zeus de scepter zwaaide over goden en mensen. Aan de voet van de *Parnassos* (23) ligt de stad Delphi, gewijd aan de god Apollo, die met zijn muzen voor inspiratie van dichters zorg droeg.

Op *forum tertium* huist leerjaar drie, het laatste schooljaar met alle vakken. In de Oudheid en Middeleeuwen werd kennis verdeeld in de zeven artes liberales, drie daarvan geven hun namen aan lokalen. *Rhetorica* (31) is de naam van de welsprekendheid, de kunst van het woord, van onschatbare waarde vroeger en nu. *Logica*, het logisch redeneren (32) en *Geometria*, de meetkunde (33) zijn gebieden van studie in leerjaar 3.

De lokalen van leerjaar 4 op *forum quartum* zijn genoemd naar de dochters van Zeus, de muzen, die beschermsters zijn van kunsten en wetenschappen. Het gebied van *Kalliope* (41) is de epische poëzie, filosofie en welsprekendheid. *Kleio* (42) is de muze van de geschiedenis en *Polyhymnia* (43) ging over gezang, lier en pantomime.

Forum quintum is de plek van leerjaar 5 met het hoogtepunt van de Romereis. De drie lokalen dragen namen van drie belangrijke heuvels van Rome. *Capitolium* (51) is het Capitool, de heuvel met de tempel voor Iuppiter, Iuno en Minerva. De *Palatinus* (52) is de heuvel Palatijn, waar Romulus Rome zou hebben gesticht. Op de *Aventinus* (53), Aventijn, zouden Romulus en Remus de vlucht van de vogels hebben geraadpleegd voordat ze hun stad stichtten.

De reproducties op dit forum en op het forum van klas 6 zijn de winnende foto's van leerlingen gemaakt tijdens hun Romereis.

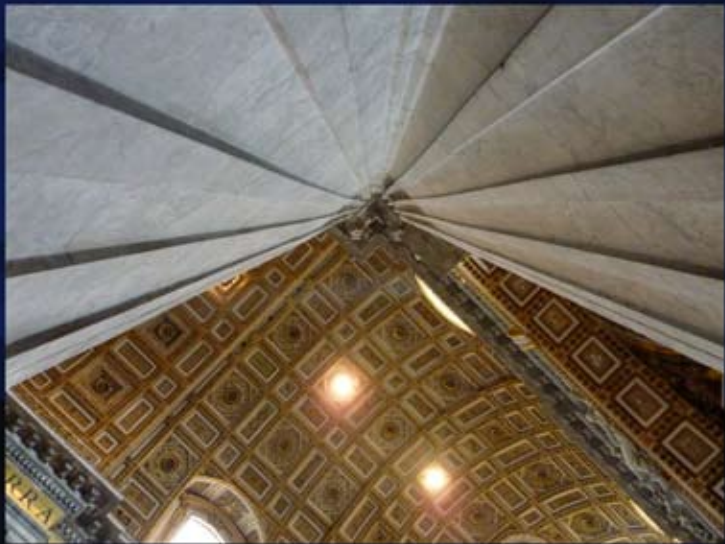

Voor de leerlingen van klas 6 op *forum sextum* is het eind van hun schoolcarrière in zicht. Zij zijn een eind op weg in hun streven naar wijsheid. De namen van hun lokalen brengen ons bij de grote denkers in Athene. *Lykeion* (61) is de naam van van de wijk ten noordoosten van Athene, waar Aristoteles met zijn leerlingen verbleef. Plato, de grote leerling van Socrates, ontving zijn leerlingen in de buitenwijk van Athene, die *Akademeia* (62) heette, zijn filosofenschool kreeg ook deze naam. De *Stoa* (63) is de naam van de zuilengalerij, waar Zeno van Citium (4e/3e eeuw v.C.) met zijn leerlingen, de Stoïcijnen, discussieerde.

Lijst van illustraties en hun herkomst

11 Matilo

Masker van Romeins ruiter,
2^e eeuw n. Chr., gevonden nabij
castellum Matilo in Leiden (Rijks-
museum van Oudheden, Leiden,
bruikleen Provincie Zuid-Holland)

12 Rhenus

Marmereen beeld van riviergod,
2^e eeuw n. Chr. (Rome, Vaticaanse
Musea)

13 Lugdunum

Detail uit de Tabula Peutingeriana,
18^e eeuwse kopie (Rijksmuseum
van Oudheden, Leiden)

21 Arkadia

Detail uit schets voor 'Dream of
Arcadia', 1838, van Thomas Cole
(Denver Art Museum, VS)

22 Olympos

'Goddesses on the Mount Olym-
pos' van Edouard Bisson, 1902
(Christie's 2002)

23 Parnassos

Parnassosheuvel met de vergod-
delijking van Homerus, met
Apollo en de negen muzen,
225-205 v. Chr. (British Museum)

31 Rhetorica

Detail van fresco 'De School van
Athene': Plato en Aristoteles,
1510-1511, van Raphael Sanzio
(Rome, Vaticaanse Musea)

32 Logica

Marmereen buste van Socrates,
Romeinse kopie naar Grieks
origineel uit de 4^e eeuw v. Chr.
(Rome, Museo Pio-Clementino)

33 Geometria

Grafiek van Hans Sebald Beham,
1500-1550 (particulier bezit)

41 Kalliope

Marmeren beeld uit de 2^e eeuw
n. Chr. (Rome, Museo Pio-
Clementino)

42 Kleio

Vergilius, vergezeld door de
muzen Kleio (geschiedenis) en
Melpomene (tragedie), mozaïek
uit de 3^e eeuw n. Chr. (Tunis,
Bardo Museum)

43 Polyhymnia

Detail van Griekse lekythos,
ca. 435-425 v. Chr. (Parijs, Louvre)

51 Capitolium

Foto: Sanne Wiersma

52 Palatinus

Foto: Nicole van Steijn

53 Aventinus

Foto: Giti Navabi

61 Lykeion

Foto: Arjen Peijen

62 Akademeia

Foto: Sjef Baas

63 Stoa

Foto: Tabitha Laurey

Een uitgave van Stedelijk Gymnasium Leiden, 2010

Tekst: Olga Halbertsma

Vormgeving panelen en deze uitgave: Jos Agasi